

Vaste Commissie voor Taaltoezicht
Warandeborg 4 – 1000 BRUSSEL

Brussel, 3 juli 2017

Uw brief van: 24/04/2017

Uw kenmerk: BFIN/DI15/29.781; KCFIN/2017.01080

Ons kenmerk: 49.120/I/PN

[...]

[...]

Betreft: taalkennis vereist in sommige plaatselijke en gewestelijke diensten van de FOD Financiën bevoegd voor de rand- en de taalgrensgemeenten

Mijnheer de minister,

In zitting van 30 juni 2017 onderzocht de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, in verenigde afdelingen, uw adviesaanvraag betreffende de taalkennis vereist in sommige plaatselijke en gewestelijke diensten bevoegd voor de rand- en de taalgrensgemeenten.

Met betrekking tot deze aangelegenheid stelde u meer specifiek de volgende vragen:

- a) dient de taalkennis anders te worden benaderd in de plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel dan die van de taalgrensgemeenten?
- b) kan aan de personeelsleden van de plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel een hogere taalkennis worden opgelegd dan de elementaire kennis? Deze vraag stelt zich uiteraard vooral ten aanzien van de dienstchefs;
- c) kan uit de tekst van artikel 9, § 2, van het koninklijk besluit van 8 maart 2001 tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de bewijzen omtrent de taalkennis voorgeschreven bij artikel 53 van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (KB 8 maart 2001) worden afgeleid dat het kennisniveau “voldoende kennis” kan worden opgelegd aan personeelsleden, dienstchefs inbegrepen, tewerkgesteld in de plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel?
- d) kan uit artikel 15 KB 8 maart 2001 worden afgeleid, dat in weerwil van artikel 29, eerste lid en het tweede lid, *in fine*, van de bij koninklijk van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (SWT) de organiserende overheid toch de “voldoende kennis” kan opleggen naar aanleiding van een aanwijzing voor een betrekking in een plaatselijke dienst met zetel in de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel?
- e) wat kunnen de taalvereisten zijn in de randgemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem?
- f) kan in de gewestelijke diensten die alleen bevoegd zijn voor gemeenten van het Nederlandse taalgebied zonder speciale taalregeling en taalgrensgemeenten gelegen in hetzelfde taalgebied, de “voldoende kennis” worden opgelegd aan de niet-hiërarchische meerdere die in contact komt met het publiek en, zo ja, of dit dan, in voorkomend geval, toelaat dat van de hiërarchische meerdere die in contact komt met het publiek slechts een elementaire kennis van het Frans kan worden gevraagd?

- g) mag voor een aanwijzing voor een betrekking in de gewestelijke diensten die alleen bevoegd zijn voor gemeenten van het Nederlandse taalgebied zonder speciale taalregeling en de randgemeenten, de “voldoende kennis” van het Frans worden geëist, zoals bedoeld in artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001?
- h) kan de “voldoende kennis” ook worden opgelegd aan een niet-hiërarchische meerdere die in contact komt met het publiek en, zo ja, of dit dan, in voorkomend geval, toelaat dat van de hiërarchische meerdere die in contact komt met het publiek slechts een elementaire kennis van het Frans kan worden gevraagd?

*
* *

1 Criterium ‘hiërarchisch meerdere’

In kader van haar onderzoek met betrekking tot voorliggende adviesaanvraag wil de VCT verwijzen naar de volgende rechtspraak van de Raad van State.

In zijn arrest nr. 190.241 van 5 februari 2009 oordeelde de Raad van State, afdeling bestuursrechtspraak, over de wettelijkheid van de oorspronkelijke artikelen 8 en 9, § 1 KB 8 maart 2001 die beide ten aanzien van de personeelsleden in de plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad voorzagen in een verschillend examen naar gelang de betrekking en/of het niveau van die betrekking.

In voormeld arrest heeft de Raad van State enerzijds het oorspronkelijk artikel 8 KB 8 maart 2001 gedeeltelijk vernietigd op grond van de volgende motivering:

“Overwegende dat (...) op grond van” artikel 21, § 2 SWT “iedere kandidaat die solliciteert naar een functie of een betrekking in de lokale diensten gevestigd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een examen of een examengedeelte moet afleggen dat aantoont dat hij blijk geeft van een elementaire kennis van de tweede taal; dat die bepaling, wat betreft de vereiste elementaire kennis, geen enkel onderscheid maakt volgens het niveau van de betrekking of van de functie of volgens de aard ervan, terwijl in andere bepalingen van” de SWT, “de wetgever uitdrukkelijk zo’n onderscheid heeft gemaakt, dat aldus artikel 21, § 5, de elementaire of voldoende kennis van de tweede taal laat afhangen van de aard van de uit te oefenen functie; dat evenzo artikel 43ter, § 7, van de ambtenaar die evalueert een “aan de aard van de taal, met name de uitoefening van de evaluatietaak” aangepaste kennis van de tweede taal vereist; dat artikel 47 zijnerzijds een “aan hun functie aangepaste kennis van de tweede taal” vereist, terwijl artikel 15, § 2, eveneens “een aan het ambt aangepaste kennis” voorschrijft;”

“Overwegende dat artikel 30 van de Grondwet bepaalt dat “het gebruik van de in België gesproken talen (..) vrij (is); het kan niet worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken”; dat deze bepaling dus de vrijheid van taalgebruik vastlegt, terwijl” de SWT “overkomen als beperkingen van deze vrijheid, dat deze wetten dus een strikte interpretatie moeten krijgen, waarbij er bovendien rekening mee wordt gehouden dat artikel 30 van de Grondwet deze beperkingen op het taalgebruik alleen door de wetgevende macht laat regelen; dat de machtiging die artikel 21, § 2” aan de Koning “heeft verleend derhalve een restrictieve interpretatie moet krijgen; dat deze bepaling” de Koning “geen rechtsgrond heeft kunnen opleveren om te voorzien in nadere regels voor het examen

van de elementaire kennis van de tweede taal naar gelang de uitoefende betrekking; dat de” Koning “derhalve geenszins over een discretionaire bevoegdheid beschikte om artikel 8 van de bestreden handeling uit te vaardigen”.

Anderzijds heeft de Raad van State in ditzelfde arrest het oorspronkelijk artikel 9, § 1 KB 8 maart 2001 deels vernietigd op grond van de volgende motivering:

“Overwegende dat (...) in tegenstelling tot het (...) artikel 21, § 2, artikel 21, § 5 hier de taalkennis koppelt aan de aard van de betrokken functie, dat de wetgever een kennis van de tweede landstaal heeft voorgeschreven die verschilt volgens de aard van de uit te oefenen functie en niet volgens de administratieve graad van de betrokkene of nog volgens het niveau van de functie; dat deze bepaling voortvloeit uit de wil van de wetgever dat de lokale diensten die ressorteren onder het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zo georganiseerd worden dat de vrijheid van de bestuurden om in hun betrekkingen met de diensten van dat Gewest de taal van hun keuze te gebruiken, onaangetast blijft; dat dit het basisbeginsel is dat ten grondslag ligt aan de taalwetgeving die van toepassing is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, volgens welk beginsel de bestuurde die zich richt tot een ambtenaar die in contact komt met het publiek, het recht heeft een deugdelijk antwoord te krijgen in de taal die hij heeft gebruikt; dat het niveau van de kennis van de tweede taal wat het spreken betreft, verschillend is, niet volgens de administratieve graad van de betrokkene, maar volgens de uit te oefenen functie, dat artikel 9, § 1 van het bestreden besluit (...) de taalkennis dus duidelijk koppelt aan het niveau van de betrekking of van de functie en niet aan de aard van de activiteit, dat” de Koning “bijgevolg niet de grenzen in acht neemt van de machtiging die” hij “put uit artikel 21, § 5” SWT; dat hij “bovendien, door extra taalkennis op te leggen gekoppeld aan het niveau van de functie of van de betrekking, eveneens in strijd is met artikel 30 van de Grondwet, dat eerst het beginsel van de vrije taalkeuze huldigt, maar het aan de wetgever alleen overlaat om de beperkingen inzake taalgebruik vast te stellen; dat dergelijke wetgeving noodzakelijkerwijze een restrictieve interpretatie moet krijgen; dat, indien de wetgever een onderscheid had willen maken in het vereiste taalkennisniveau in de diensten die in het contact komen met het publiek naar gelang van de graad en het niveau van de betrekkingen, hij zulks duidelijk en ondubbelzinnig diende te stipuleren; dat de wetgever, door alleen te bepalen dat de voldoende of elementaire kennis van de tweede taal aangepast moet zijn aan de aard van de uit te oefenen functie, het geenszins mogelijk een onderscheid te maken in het examen over de taalkennis naar gelang van de graad en het niveau van de betrekking”.

In zijn arrest nr. 217.481 van 24 januari 2012 moest de Raad van State oordelen over de wettelijkheid van het koninklijk besluit van 12 juli 2009 tot wijziging van het koninklijk van 8 maart 2001 tot vaststelling van de voorwaarden voor het uitreiken van de bewijzen omtrent de taalkennis voorgeschreven bij artikel 53 SWT.

Artikel 6 van dit koninklijk besluit voorziet in een wijziging van het gedeeltelijk vernietigde artikel 9 KB 8 maart 2001. In dit artikel 6 wordt er bij de omschrijving van de voorwaarden van de taalexamen een onderscheid gemaakt naar gelang iemand al dan niet de hiërarchische meerdere is van andere ambtenaren. De Raad van State heeft bedoeld artikel 6 vernietigd in zoverre het strekt tot wijziging van het oorspronkelijk artikel 9, § 1 KB 8 maart 2001, en dit op grond van de volgende motivering:

“Overwegende dat het” besluit van 12 juli 2009 aan de beginselen uiteengezet in het arrest nr. 190.241 van 5 februari 2009 van de Raad van State “voorbijgaat; dat het feit een hiërarchisch meerdere af en toe een van zijn ondergeschikten moet vervangen en dan in contact komt met het publiek, helemaal niet ten opzichte van de burger rechtvaardigt dat hij een hoger niveau van kennis van de tweede taal zou moeten hebben, dat de hoedanigheid van hiërarchische meerdere samenhangt met de bevoegdheid die de ambtsdrager heeft ten aanzien van zijn ondergeschikten en dus met interne betrekkingen binnen de dienst, en niet met de aard van de betrekkingen met de burgers die de betrokken functie veronderstelt noch met de soort diensten die dezen rechtens mogen verwachten; dat voorts niet aan de hand van het begrip hiërarchisch meerdere met zekerheid valt uit te maken welke functies uitoefenen waarvan de aard een grondigere kennis van de tweede landstaal vereist”.

Uit deze rechtspraak van de Raad van State kunnen de volgende beginselen worden afgeleid:

- indien de wetgever bij de bepaling van het kennisniveau in de SWT geen enkel onderscheid heeft gemaakt op grond van het niveau van de betrekking of functie, of op grond van de aard van de betrekking of functie, heeft de wetgever de Koning er niet toe gemachtigd om te voorzien in nadere regels voor het examen betreffende de elementaire kennis naar gelang het niveau van de betrekking of functie, of naar gelang de aard van de betrekking of functie;
- indien de wetgever alleen heeft bepaald dat de voldoende of elementaire kennis van de tweede taal aangepast moet zijn aan de aard van de uit te oefenen functie en geen duidelijk en ondubbelzinnig onderscheid heeft gemaakt in de diensten die in contact komen met publiek, naar gelang de graad en het niveau van de betrekkingen, heeft de wetgever de Koning er niet toe gemachtigd om een onderscheid te maken in de examens over de taalkennis naar gelang de graad en het niveau van de betrekking;
- op basis van het begrip hiërarchisch meerdere is het niet mogelijk uit te maken welke personen functies uitoefenen waarvan de aard een grondigere kennis van de tweede landstaal vereist.

2 Taalkennis vereist in de plaatselijke diensten van de taalgrensgemeenten

Overeenkomstig artikel 15, § 1 SWT kan niemand in de plaatselijke diensten tot een ambt of een betrekking benoemd worden, indien hij de taal van het gebied niet kent. Voor taalgrensgemeenten in het Nederlandse taalgebied is dit het Nederlands, voor taalgrensgemeenten in het Franse taalgebied het Frans. De toelatings- en bevorderingsexamens geschieden in dezelfde taal.

Uit artikel 15, § 1 SWT volgt dat de kennis van een andere taal dan de taal van het taalgebied in principe niet als wervingsvoorwaarde gesteld kan worden, tenzij de SWT zelf uitdrukkelijk bij wijze van uitzondering de kennis van een andere taal oplegt of toelaat (zie: “Principenota kennis van een vreemde taal als wervings- of bevorderingsvoorwaarde”).

Eén van deze uitzonderingen wordt bepaald in artikel 15, § 2, vijfde lid SWT:

“In de andere plaatselijke diensten dan die van de gemeenten en van openbare personen die aan de gemeenten ondergeschikt zijn, mag niemand een ambt bekleden, waarin hij omgang heeft met het publiek, indien hij niet een aan het ambt aangepaste,

voldoende of elementaire kennis bezit van de tweede taal, het Nederlands of het Frans, naar gelang van geval. Die kennis wordt vastgesteld aan de hand van een examen.”

In artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001 heeft de Koning de voorwaarden bepaald voor het uitreiken van het bewijs van de taalkennis voorgeschreven door artikel 15, § 2, vijfde lid SWT. Hij heeft hierbij een onderscheid gemaakt naar gelang de betrokken persoon al dan niet de hiërarchische meerdere is van andere ambtenaren.

Wanneer iemand een functie uitoefent waarbij hij in contact komt met het publiek en die hem de hiërarchische meerdere maakt van andere ambtenaren, moet hij het taalexamen van voldoende kennis, aangepast aan de betrokken functie, afleggen. Wanneer iemand een functie uitoefent waarbij hij in contact komt met het publiek, zonder dat hij de hiërarchische meerdere is van andere ambtenaren, moet hij het taalexamen van elementaire kennis, aangepast aan de betrokken functie, afleggen.

3 Taalkennis vereist in plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel

Overeenkomstig artikel 27, eerste lid SWT kan niemand in de plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel tot een ambt of een betrekking worden benoemd, indien hij de Nederlandse taal niet kent. De toelatings- en bevorderingsexamens geschieden in dezelfde taal.

Uit artikel 27, eerste lid SWT volgt dat de kennis van een andere taal dan de Nederlandse taal in principe niet als wervingsvoorwaarde gesteld kan worden, tenzij de SWT zelf uitdrukkelijk bij wijze van uitzondering de kennis van een andere taal oplegt of toelaat.

Op grond van artikel 29, eerste lid SWT mag niemand in de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel een ambt bekleden, waarin hij omgang heeft met publiek, indien hij geen elementaire kennis heeft van de Franse taal.

In artikel 9, § 2, tweede lid KB 8 maart 2001 heeft de Koning de voorwaarden bepaald voor het uitreiken van het bewijs van de elementaire kennis van het Frans die aangepast is aan een functie waarvan de houder in contact komt met het publiek, zonder dat hij de hiërarchische meerdere is van andere ambtenaren.

Verder moeten de bevoegde overheden in de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel de gevestigde diensten derwijze zijn georganiseerd dat, zonder moeite, kan worden voldaan aan de bepalingen van de SWT die het taalregime van deze randgemeenten bepalen (zie: artikel 29, tweede lid SWT).

Uit het voorgaande blijkt dat de SWT uitsluitend de elementaire kennis van de Franse taal oplegt aan personeelsleden van de plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel, en enkel in zoverre deze personeelsleden een ambt betrekken waarin zij omgang hebben met publiek.

Rekening houdend met de beginselen, uiteengezet door de Raad van State in zijn arresten nr. 190.241 van 5 februari 2009 en nr. 217.481, wenst de VCT op te merken dat louter op grond van de hoedanigheid als dienstchef, de dienstchef niet verplicht is om de elementaire kennis te hebben van het Frans, maar deze verplichting van de elementaire kennis enkel

bestaat in zoverre deze tijdens de uitoefening van zijn functie omgang heeft met het publiek (zie o.m.: VCT-adviezen nrs. 21.025 van 22 februari 1990; 22.283 van 25 november 1992).

Artikel 15 KB 8 maart 2001 bepaalt tot slot het volgende:

“Het programma van andere door” SELOR “te organiseren taalexamens, inzonderheid ten behoeve van de diensten waar het publiek in meer dan één taal moet kunnen te woord gestaan worden of waar personeel kan aanstellen dat meer dan één taal moet kennen, is datgene bedoeld bij artikel 9, § 2.”

Dit artikel 15 KB 8 maart 2001 kan niet worden aanzien alsof het de bevoegdheid geeft aan de organiserende overheid om de kennis van de andere taal te eisen die niet door de SWT is voorzien. Dit artikel bepaalt enkel het programma voor door SELOR te organiseren taalexamens die door de SWT worden opgelegd of toegelaten, en waarvan het programma niet geregeld is door de andere artikelen van het KB 8 maart 2001.

Uit artikel 15 KB 8 maart 2001 kan er niet worden afgeleid, dat in weerwil van artikel 29, eerste lid en het tweede lid, *in fine* SWT de organiserende overheid de “voldoende kennis” kan opleggen naar aanleiding van een aanwijzing voor een betrekking in een plaatselijke dienst met zetel in één van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel.

4 Taalkennis vereist in plaatselijke diensten van randgemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem

Overeenkomstig artikel 27, eerste lid SWT kan niemand in de plaatselijke diensten van randgemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem tot een ambt of een betrekking benoemd worden, indien hij de Nederlandse taal niet kent. De toelatings- en bevorderingsexamens geschieden in dezelfde taal.

Uit artikel 27, eerste lid SWT volgt dat de kennis van een andere taal dan de Nederlandse taal van het taalgebied in principe niet als wervingsvoorwaarde gesteld kan worden, tenzij de SWT zelf uitdrukkelijk bij wijze van uitzondering de kennis van een andere taal oplegt of toelaat.

Voor de personeelsleden in deze diensten vereist de SWT geen bijzondere kennis (zie: VCT 23 juni 1983, nr. 22.124). Artikel 31 SWT bepaalt wel dat de bevoegde overheden de diensten die te Sint-Genesius-Rode en te Wezembeek-Oppem gevestigd zijn, derwijze moeten organiseren dat, zonder moeite, kan worden voldaan aan de bepalingen van de SWT die het taalregime van deze randgemeenten bepalen.

In zijn arrest nr. 190.639 van 19 februari 2009 oordeelde de Raad van State dat de gemeente Wezembeek-Oppem in bepaalde omstandigheden de mogelijkheid heeft om de elementaire kennis van de Franse taal voor te schrijven als formele aanwervingsvoorwaarde. Hij deed dit op grond van een gelijklopende redenering als die in het hieronder geciteerd arrest nr. 81.356 van 28 juni 1999.

In haar advies nr. 22.124 van 23 juni 1993 heeft de VCT geoordeeld dat de taaleisen voor het personeel in de randgemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem niet strenger mogen worden gemaakt dan die voor het personeel in de overige randgemeenten.

Rekening houdend met voormelde jurisprudentie dient artikel 31 SWT op de volgende wijze te worden geïnterpreteerd:

- de bevoegde overheid moet de diensten zo organiseren dat, zonder moeite, kan worden voldaan aan de bepalingen van de SWT die het taalregime van de randgemeenten van Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem bepalen;
- niet alle personeelsleden die omgang hebben met het publiek, moeten tweetalig zijn;
- de wetgever heeft aan de overheid, bevoegd voor de organisatie van de betrokken dienst, de beoordelingsvrijheid gegeven om, aan de hand van de concrete behoeften van de dienst, bij iedere benoeming of bevordering zelf te bepalen of in het ambt al dan niet een tweetalige dient te worden benoemd;
- van de mogelijkheid om voor het bekleden van een bepaald ambt de kennis van de tweede taal te eisen, mag slechts gebruik worden gemaakt binnen de grenzen van wat voor het naleven van de SWT nodig is;
- bij de beoordeling of een personeelslid tweetalig moet zijn, moet er rekening worden gehouden met de in dienst bestaande toestand, zoals de omvang van de in het Frans te behandelen zaken en het aantal en bekwaamheden van de reeds tewerkgestelde tweetaligen;
- de bevoegde overheid stelt ofwel op haar verantwoordelijkheid en zonder taalexamen iemand te werk waarvan zij zelf de feitelijke kennis van de tweede taal waarborgt, ofwel stelt zij iemand te werk die zijn/haar taalkennis voorafgaandelijk heeft bewezen aan hand van een taalexamen waarvan het programma wordt bepaald in artikel 15 KB 8 maart 2001;
- de genomen beslissing door de bevoegde overheid moet met redenen omkleed zijn en moet een verwijzing inhouden naar de concrete gegevens die de eis van tweetaligheid rechtvaardigen;
- aangezien de taaleisen voor het personeel in de randgemeenten Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem niet strenger mogen worden gemaakt dan de taaleisen in de overige vier randgemeenten, kan uitsluitend de elementaire kennis van de Franse taal worden opgelegd aan de personeelsleden van de plaatselijke diensten van de randgemeenten Wezembeek-Oppem en Sint-Genesius-Rode, en enkel in zoverre deze personeelsleden een ambt betrekken waarin zij omgang hebben met het publiek.

Aangezien artikel 15 KB 8 maart 2001 verwijst naar artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001, kan de bevoegde overheid van één of meerdere personeelsleden van de plaatselijke diensten in de randgemeenten van Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem eisen dat zij de elementaire kennis van de Franse taal hebben bewezen aan hand van het taalexamen beschreven in artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001.

5 Taalkennis vereist in gewestelijke diensten bevoegd voor rand- en taalgrensgemeenten

Iedere gewestelijke dienst waarvan de werkkring gemeenten met een speciale regeling (rand- of taalgrensgemeenten) of gemeenten met verschillende regelingen uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel gevestigd is in hetzelfde gebied, valt onder het taalregime van artikel 34, § 1, eerste lid, a) SWT.

De wetgever heeft op geen enkel ogenblik het taalregime geregeld van de gewestelijke diensten waarvan de werkkring gemeenten met een speciale regeling (randgemeenten of

taalgrensgemeenten) of gemeenten met verschillende regelingen uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, en waarvan de zetel niet gevestigd is in hetzelfde gebied, zoals bijvoorbeeld het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad.

Rekening houdend met het feit dat enkel één taalgebied bediend wordt door zulke diensten, dat er gemeenten met speciale regelingen tot dat gebied behoren, en dat het de bedoeling van de wetgever is om te komen tot homogene taalgebieden, is het meest aangewezen dat deze diensten worden gekwalificeerd als gewestelijke diensten in zin van artikel 34, § 1, eerste lid, a) SWT (zie: VCT 30 april 1987, nr. 18.102).

Overeenkomstig artikel 38, § 1 SWT kan niemand in deze gewestelijke diensten tot een ambt of een betrekking benoemd worden, indien hij de taal van het gebied niet kent. Voor gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit het Nederlandse taalgebied bestrijkt, is dit het Nederlands, voor gewestelijke diensten waarvan de werkring gemeenten uit het Franse taalgebied bestrijkt, het Frans.

Uit artikel 38, § 1 SWT volgt dat de kennis van een andere taal dan de taal van het taalgebied in principe niet als wervingsvoorwaarde gesteld kan worden, tenzij de SWT zelf uitdrukkelijk bij wijze van uitzondering de kennis van een andere taal oplegt of toelaat.

Voor de personeelsleden in deze gewestelijke diensten heeft de SWT zelf geen bijzondere kennis vereist (zie: VCT 24 januari 1985, nr. 16.282). Artikel 38, § 3 SWT bepaalt wel dat deze diensten zo moeten worden georganiseerd dat het publiek, zonder enige moeite, te woord kan worden gestaan in de talen die deze wetten voor de gemeenten uit het ambtsgebied hebben erkend.

In zijn arrest nr. 81.356 van 28 juni 1999 oordeelde de Raad van State of het postkantoor Sint-Genesius-Rode, een gewestelijke dienst in zin van artikel 34, § 1, eerste lid, a) SWT, al dan niet iemand bij voorrang kon bevorderen op basis van het feit dat hij de elementaire kennis van het Frans had bewezen. Tijdens de beoordeling van deze vraag haalde de Raad van State de volgende redenering aan:

“Overwegende (...) dat” artikel 31 en artikel 38, § 3 SWT “minder ver gaan dan artikel 29, eerste lid, dat voor de “plaatselijke diensten” van de gemeente Linkebeek voorschrijft, dat in die diensten niemand een ambt mag bekleden waarin hij omgang heeft met het publiek zo hij geen elementaire kennis van de Franse taal bezit; dat aldus de verplichting om een dienst zo te organiseren dat de voorschriften van de wet inzake het gebruik van een tweede taal zonder moeite kunnen worden nageleefd evenwel noodzakelijkerwijze impliceert – ook al legt de wet geen tweetaligheid op aan de personeelsleden van die diensten als dusdanig – dat ten minste een of meer personeelsleden van zulke diensten een bepaalde kennis van die tweede taal zouden hebben; dat de ontstentenis in de regeling geldend voor de gewestelijke diensten van een voorschrift in de zin van dat opgenomen in artikel 29, eerste lid, alleen maar kan betekenen dat in de gewestelijke diensten niet alle personeelsleden die omgang met het publiek tweetalig hoeven te zijn; dat het ontbreken van precieze wetsvoorschriften ter zake zo moeten worden geïnterpreteerd dat, wegens de grote verscheidenheid van situaties die zich kunnen voordoen in de diensten waar het gebruik van een andere taal dan die van het gebied binnen bepaalde grenzen opgelegd of toegestaan is, de wetgever het aan de overheid bevoegd voor de organisatie van de betrokken dienst heeft overgelaten om, aan de hand van de concrete behoeften van de dienst, bij iedere

benoeming of bevordering zelf te bepalen of in de vacante ambt al dan niet een tweetalige dient te worden benoemd;” (...)

“dat het te dezen voor de hand ligt dat de bevoegde overheid bij het gebruik maken van die beoordelingsvrijheid steeds voor ogen dient te houden, dat in eentalige gebieden in beginsel steeds de taal van het gebied, en alleen die taal moet worden gebruikt en dat de gevallen waarin een andere taal moet of mag worden gebruikt uitzonderingen zijn die strikt moeten worden geïnterpreteerd; dat dit betekent dat van de mogelijkheid om in bedoelde diensten voor het bekleden van een bepaald ambt de kennis van de tweede taal te eisen slechts gebruik mag worden gemaakt binnen de strenge grenzen van wat voor het naleven van de gecoördineerde wetten nodig is; dat derhalve om te beoordelen of (...) personeelslid tweetalig diende te zijn, rekening diende te worden gehouden met de op dat ogenblik in die dienst bestaande toestand zoals omvang van de in het Frans te behandelen zaken en aantal en bekwaamheden van de in die dienst reeds tewerkgestelde tweetalige;” (...)

“dat het best mogelijk is dat (het personeelslid) tweetalig diende te zijn; dat evenwel als enige reden voor het benoemen van een tweetalige alleen wordt aangevoerd dat diens functie contacten met publiek vereist en dat dit niet te verzoenen is met het feit dat (...) er voor de gewestelijke dienst van gemeenten waar het *in casu* om gaat geen algemene verplichting van tweetaligheid bestaat voor de personeelsleden die omgang hebben met het publiek aangezien (...) de eis van tweetaligheid in die optiek, dan ook enkel kon worden gerechtvaardigd door meer concrete gegevens ontleend aan de (...) bestaande toestand, dat het vereiste van tweetaligheid als voorwaarde voor de te begeven betrekking (...) niet gedragen wordt door zulke motieven en dat de benoemende overheid in elk geval in gebreke blijkt die motieven te doen kennen.”

In het verleden heeft de VCT geoordeeld dat, alhoewel de eentaligheid als principe van de binnendienst geldt, artikel 38, § 3 SWT inhoudt dat de gewestelijke diensten in zin van artikel 34, § 1, eerste lid, a) SWT volgens hun praktische noodwendigheden, dienen te beschikken over ambtenaren welke een bijzondere taalkennis bezitten, zo niet zouden de woorden “diensten dienen te worden georganiseerd” ontbloot zijn van elke betekenis (zie: VCT-adviezen nrs. 1161 van 22 april 1965; 1701 van 19 januari 1967).

Het is aan de bevoegde instantie te oordelen op welke manier de dienst zal worden georganiseerd opdat aan de bepalingen van de SWT kan worden voldaan (zie: VCT-adviezen nrs. 1409 van 9 juni 1966; nrs. 2162 van 28 maart 1968; 13.139 van 22 december 1988)

De bevoegde overheid kan hierbij op haar eigen verantwoordelijkheid en zonder taalexamen iemand tewerkstellen waarvan zij de feitelijke kennis waarborgt. Dezelfde overheid kan anderzijds ook vereisen dat de betrokken personeelsleden de kennis van de taal hebben bewezen aan hand van taalexamens waarvan het programma wordt bepaald in artikel 15 KB 8 maart 2001 (zie: VCT-adviezen: 2162 van 28 maart 1968; 25.074 van 7 juni 1993)

Rekening houdend met hierna voorafgaande overeenstemmende jurisprudentie dient artikel 38, § 3 SWT op de volgende wijze te worden geïnterpreteerd:

- de bevoegde overheid moet de diensten zo organiseren dat, zonder enige moeite, het publiek te woord kan worden gestaan in de talen die de SWT voor de gemeenten uit het ambtsgebied erkent;

- niet alle personeelsleden die omgang hebben met het publiek, moeten tweetalig zijn;
- de wetgever heeft aan de overheid, bevoegd voor de organisatie van de betrokken dienst, de beoordelingsvrijheid gegeven om, aan de hand van de concrete behoeften van de dienst, bij iedere benoeming of bevordering zelf te bepalen of in het ambt al dan niet een tweetalige dient te worden benoemd;
- van de mogelijkheid om voor het bekleden van een bepaald ambt de kennis van de tweede taal te eisen, mag slechts gebruik worden gemaakt binnen de grenzen van wat voor het naleven van de SWT nodig is;
- bij de beoordeling of een personeelslid tweetalig moet zijn, moet er rekening worden gehouden met de in dienst bestaande toestand, zoals de omvang van de in de andere taal te behandelen zaken en het aantal en bekwaamheden van de reeds tewerkgestelde tweetaligen;
- de bevoegde overheid stelt ofwel op haar verantwoordelijkheid en zonder taalexamen iemand te werk waarvan zij zelf de feitelijke kennis van de tweede taal waarborgt, ofwel stelt zij iemand te werk die zijn/haar taalkennis voorafgaandelijk heeft bewezen aan hand van een taalexamen waarvan het programma wordt bepaald in artikel 15 KB 8 maart 2001;
- de genomen beslissing door de bevoegde overheid moet met redenen omkleed zijn en moet een verwijzing inhouden naar de concrete gegevens die de eis van tweetaligheid rechtvaardigen;
- de taalkennis kan enkel vereist worden in hoofde van personeelsleden voor zover zij een ambt betrekken waarin zij omgang hebben met het publiek.

De gewestelijke diensten in zin van artikel 34, § 1, eerste lid, a) SWT gebruiken bij het opstellen van berichten, mededelingen en formulieren de taal die opgelegd zijn aan de plaatselijke diensten van de gemeenten waar hun zetel gevestigd is, in hun betrekkingen met particulieren de taal die opgelegd is aan de plaatselijke diensten van de woonplaats van de particulier, en bij het opstellen van de akten, getuigschriften, machtigingen en vergunningen de taal die opgelegd is aan de plaatselijke diensten van de woonplaats van de aanvrager.

De wetgever heeft geoordeeld dat personeelsleden van de plaatselijke diensten van de taalgrensgemeenten een aan het ambt aangepaste, voldoende of elementaire kennis moeten bezitten opdat zij de verplichtingen in de SWT kunnen naleven (zie: art. 15, § 1, vijfde lid SWT).

Aangezien de gewestelijke diensten die bevoegd zijn voor gemeenten van het Nederlandse of het Franse taalgebied zonder een speciale taalregeling en taalgrensgemeenten gelegen in hetzelfde taalgebied, aan dezelfde verplichtingen onderworpen kunnen worden als de plaatselijke diensten van de taalgrensgemeenten, moeten zij de mogelijkheid hebben om hetzelfde kennisniveau van de tweede taal te eisen. Dit is aan een aan het ambt aangepaste, elementaire of voldoende kennis van de tweede taal. Deze elementaire of voldoende kennis moet bewezen worden aan hand van het taalexamen beschreven in artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001.

Rekening houdend met de beginselen, uiteengezet door de Raad van State in zijn arresten nrs. 81.356 van 28 juni 1999, 190.241 van 5 februari 2009, 217.481 van 24 januari 2012, kan de bevoegde overheid niet louter op grond van zijn hoedanigheid een niet-hiërarchisch meerdere de voldoende kennis van de tweede taal opleggen, maar kan hij deze voldoende kennis enkel opleggen wanneer de niet-hiërarchisch meerdere een functie uitoefent waarvan de aard deze voldoende kennis van de tweede taal vereist.

Aangezien de overheid bevoegd voor de organisatie van de betrokken dienst, de beoordelingsvrijheid heeft om, aan de hand van de concrete behoeften van de dienst, bij iedere benoeming of bevordering zelf te bepalen of in het ambt al dan niet een tweetalige dient te worden benoemd, is er geen verplichting in hoofde van deze overheid om de voldoende kennis van de tweede taal te vragen van de hiërarchische meerdere.

De wetgever heeft geoordeeld dat personeelsleden van de plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel de elementaire kennis van de Franse taal moeten bezitten opdat zij de verplichtingen opgelegd door de SWT kunnen naleven (zie: art. 29, eerste lid SWT).

Aangezien de gewestelijke diensten die alleen bevoegd zijn voor gemeenten van het Nederlandse taalgebied zonder een speciale taalregeling en de randgemeenten gelegen in hetzelfde taalgebied, aan dezelfde verplichtingen onderworpen kunnen worden als de plaatselijke diensten van de randgemeenten, moeten zij de mogelijkheid hebben om hetzelfde kennisniveau van de Franse taal te eisen. Dit is de elementaire kennis van de Franse taal. Deze elementaire kennis van de Franse taal moet worden bewezen aan hand van het taalexamen beschreven in artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001.

6 Advies

Uit het voorafgaande concludeert de VCT het volgende:

- a) de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel en de taalgrensgemeenten vallen onder een verschillende taalregeling: voormelde randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel onder de taalregeling bepaald in de artikelen 23 tot en met 29 SWT en de taalgrensgemeenten onder de taalregeling bepaald in de artikelen 10 tot en met 15 SWT. Dit heeft tot gevolg dat de taalkennis anders dient te worden benaderd in de plaatselijke diensten van deze randgemeenten dan die van de taalgrensgemeenten;
- b) er kan aan de personeelsleden van de plaatselijke diensten van diezelfde randgemeenten geen hogere taalkennis worden opgelegd dan de elementaire kennis. Deze kennis kan trouwens enkel worden opgelegd aan een personeelslid in zoverre hij een ambt bekleedt waarin hij/zij omgang heeft met publiek. Dit geldt ook ten aanzien van de dienstchefs;
- c) geen bijkomende kennisvoorwaarde kan worden opgelegd naast de voorwaarden voorzien in de SWT. Dit betekent dat uit de tekst van artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001 niet kan worden afgeleid dat het kennisniveau “voldoende kennis” kan worden opgelegd aan personeelsleden, dienstchefs inbegrepen, tewerkgesteld in de plaatselijke diensten van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel;
- d) er kan eveneens niet uit artikel 15 KB 8 maart 2001 worden afgeleid, dat in weerwil van artikel 29, eerste lid en het tweede lid, *in fine*, SWT de organiserende overheid de “voldoende kennis” kan opleggen naar aanleiding van een aanwijzing voor een betrekking in een plaatselijke dienst met zetel in één van de randgemeenten Drogenbos, Kraainem, Linkebeek en Wemmel;

- e) de bevoegde overheid heeft de beoordelingsvrijheid om van één of meerdere personeelsleden van de plaatselijke diensten in de randgemeenten van Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem te vereisen dat zij de elementaire kennis van de Franse taal hebben bewezen aan hand van het taalexamen beschreven in artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001.

De bevoegde overheid kan deze bijkomende taalkennis enkel maar vereisen voor zover de personeelsleden omgang hebben met het publiek en voor zover de taalkennis in hoofde van deze personeelsleden nodig is voor het naleven van de SWT. Dit betekent dat bij de beoordeling of een personeelslid tweetalig moet zijn, er rekening moet worden gehouden met de in dienst bestaande toestand, zoals de in het Frans te behandelen zaken en het aantal en bekwaamheden van de reeds tewerkgestelde tweetaligen.

De genomen beslissing door de bevoegde overheid moet met redenen omkleed zijn en moet een verwijzing inhouden naar de concrete gegevens die de eis van tweetaligheid rechtvaardigen;

- f) de voldoende kennis van de tweede taal kan door de gewestelijke diensten die alleen bevoegd zijn voor gemeenten van het Nederlandse of Franse taalgebied zonder een speciale taalregeling en taalgrensgemeenten in hetzelfde taalgebied, opgelegd worden aan de niet-hiërarchisch meerdere die in contact komt met het publiek. De voldoende kennis van de tweede taal wordt bewezen aan hand van het taalexamen beschreven in artikel 9, § 2 KB 8 maart 2001.

De bevoegde overheid kan deze bijkomende taalkennis enkel maar vereisen voor zover de voldoende kennis van de tweede taal in hoofde van de hiërarchisch meerdere nodig is voor het naleven van de SWT. Hierbij moet de bevoegde overheid rekening houden dat niet louter op grond van zijn hoedanigheid aan een niet-hiërarchisch meerdere de voldoende kennis van de tweede taal kan worden opgelegd, maar dat dit enkel mogelijk is wanneer de niet-hiërarchisch meerdere een functie uitoefent waarvan de aard deze voldoende kennis van de andere taal vereist.

De genomen beslissing door de bevoegde overheid moet met redenen omkleed zijn en moet een verwijzing inhouden naar de concrete gegevens die de eis van tweetaligheid rechtvaardigen.

Aangezien de overheid bevoegd voor de organisatie van de betrokken dienst, de beoordelingsvrijheid heeft om, aan de hand van de concrete behoeften van de dienst, bij iedere benoeming of bevordering zelf te bepalen of in het ambt al dan niet een tweetalige dient te worden benoemd, is er geen verplichting in hoofde van deze overheid om de voldoende kennis van de tweede taal te vragen van de hiërarchische meerdere;

- g) de gewestelijke diensten die alleen bevoegd zijn voor gemeenten van het Nederlandse taalgebied zonder speciale taalregeling en de randgemeenten, hebben enkel de mogelijkheid om de elementaire kennis van de Franse taal op te leggen. Ze kunnen dit zelfs maar vereisen voor zover de personeelsleden omgang hebben met het publiek en voor zover de taalkennis in hoofde van deze personeelsleden nodig is voor het naleven van de SWT.

Voor een aanwijzing voor een betrekking in deze gewestelijke diensten kan de voldoende kennis van het Frans niet worden vereist;

- h) in deze gewestelijke diensten kan er dus geen “voldoende kennis” worden opgelegd aan de niet-hiërarchische meerdere die in contact komt met het publiek.

Van de hiërarchische meerdere die in contact komt, kan trouwens slechts de elementaire kennis worden gevraagd.

Met bijzondere hoogachting,

[...]